

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. I. Animonè potiùs an corpori cultus debeatur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

LIBER TERTIVS.
DE CVLTV CORPORIS.

CAPVT PRIMVM.

Animone potius, an Corpori cultus debeat.

Polychronius, Gerardus.

POLYCHRONIVS.

*Alexand. ab
Alexandro
lib. 4. dier.
gen. cap. 10.*

PRO nos diem auspicamur, ad solis occasum, cum priscis Aegyptiis? GER. Quid hoc verbi, Polychroni? num tibi sol brevi obiturus est? mihi vix ortus est. POL. Hoc ajo: Diem hodiernum non hodie, sed heri exoritur sumus ad solem jam decumbentem. An non hesternus vespere hodierno sermone dedit initium? si quidem uterque de Cultu Corporis nos acturos condiximus. GER. Jam capio, & sic est: lucem hodiernam heri sub noctem inchoavimus, protinus ad Aegyptium ritum. POL. Hoc igitur habemus: Cepimus; ut autem amici finiamus, praemoneo, tuam à me patientiam explorandam variè. Et timeo ne subinde feriam vitalia, & de vivo quid refecem. Sed nosti, Gerarde: Constans nunquam erit, qui non didicerit esse patiens. De Cultu Corporis agere, res tam delicata quam ferri est: quare ne in limine offendamus, & praematurè ferri simus, Deo Fabulino prius hostiam feramus.

Fabula est; quam refert Lactantius, Cererem, cum Proserpinam filiam quaereret, venisse ad Eleusium regem, cuius uxor Meganira puerum peperit Triptoleum, seque nutricem simulasse. Hanc regina libens filio suo recepit. Ceres cum alumnus suum immortalem vellet, interdum lacte divino nutrebat, noctu clavi igne obruebat. Itaque praeterquam soliti erant mortales, crescebat. Cum hoc pater miraretur, nocturno tempore observavit nutricem, & cum Ceres puerum igne perfunderet, pater expavescens & filio metuens exclamavit. Irata illa Eleusium exanimavit, ac Triptolemo alumnus suo aeternum beneficium contulit: fruges ei propagandas & curum draconibus junctum dedit, quibus ille victor orbem terrarum frugibus obsevit. Inest non raro fabulis sapientia. Ficta illa sunt quidem, sed ad docendum, non ad decipiendum, si fictas esse intelligamus. Ego profecto, si hac de re sententiam rogarer, quod Ceres hanc Triptolemo curam fecerit, factum bene, dicerem. Verum equidem est, illud primum quod curetur, occurrere, cui natura ipsa primum suum consecravit laborem. Nam cum animo consensum & corpore, animus aptum sibi domicilium à Natura vult extrui quod occupet. Idcirco natura primam corpori curam exhibet, animo tunc nondum praesenti non potest. At nos incipere debemus, ubi natura desit: divissam operam cum illa habemus, ut si quid illa sedula fuit, fecitque quod debuit instar fidelissimae nutricis, ita nec nos delinimus muneri nostro: corpus illa aptavit animo, nos animum aptemus, ut rectè praesit corpori. Dignior est animus cui serviat, qui imperet, qui colatur. Nam & ab ipso natura Conditor homini datus est tanquam rector. Venit ille ad corpus nudus ab ornamentis omnibus, & suppetias à nobis expostulat, ut ad immortalitatem sublimem illam & beatam crescat & ornetur. Immortalitas nobis cum Cerere curanda, seu lacte sit opus seu igne, siue animus eruditione nutriendus, siue exercendus pietate. Equis rectè sentiens denegabit operam

Tom. I.

A animo, quam corpori non denegat? Magnificum est aulæ principum servitio colere: & cur nos nulla huius servitutis gloria titillat? cur non magni facimus, si magnum servitium praestemus animo? est ille à magno illo Deo verè magnus, & aliquo modo illum refert, ad cuius imaginem conditus est.

§. I.

Nihilominus corpus origine sua longè vilissimum, nimium sibi juris tribuit in animum, eodem ferè dolo quo usus est Amasis. Hic Aegypti rex factus, ob natales obscuros agrè tolerabatur ab incolis. Maluissent illi vivere sub illustriori domino. Advertit hoc Amasis, & ne qua forte ob id oriretur seditio, cautum voluit erudità calliditate. Pelluvium habebat aureum, ex co hospitibus vestigia & manus abluebantur, immundumque reddebatur ab immunda aqua: hoc in ignem coniectum conflavit fecitque ex eo statuat, tum in publico tanquam Deum adorandum proposuit. Circumfluxit ingens venerabunda turba, & materiam eandem quam antea ut sordidam cum stomacho aspexerunt, jam oculis attriverunt. Nec diu cunctatus Amasis, advocatà concione hujuscemodi verba fecit: Viri Aegyptii, & qui habitatis regna nostra, quod videtis, etiam noscitis. Pelvis erat antè, receptaculum sordium, oculi vix ferebant nauseabundi, nemo coluit: at verò postquam arte purgatum, & formatum in hanc statuat est, induitque Dei similitudinem; omnibus esse honori cæpit meritissimo. Sic quoque mea nunc vita conditio est. Fui olim unus ex vobis, imò plebisque inferior, & meritò à vobis contemptus: at postquam ornamenta regia suscepi & scepro vestro potitus sum, alius esse cæpi, quod alia gestem insignia. Similis jam sum aliis regibus; in eorum numero jam habere similem, quem alioqui iuste aspernari possentis.

Egregius hic regis sermo, etiam nobis, Gerarde, utilis est, si attendamus. Si animus è facie hac terræ concretus esset, si ex affinitate & cogitatione animorum mortalium prodiret, esset fortasse cur quæstaremur, esset cur tanquam plebejo denegaremus famularum; sed cum supremi Regis gerat imaginem, omni officiorum genere colendus est. Corpus, quod luto proximà cognatione junctum, pro servo tractandum est. At pæne simile quid contingit corpori nostro, quod Amasis pelluvio. Corpus à natura ad servitutem abjectum est, sed pravi amoris ignis, & nescio quis adscititius vestium splendor illud sic immutat, ut à multis pro Deo habeatur, & in animum dominetur. Sed verissimè dixit ille: Nullos dominari debemus quàm quos ad serviendum natura creasset. GER. Sed antequam, quid corpus sit, explices, quæso quid est animus? quid enim colam hospitem ignotum.

§. II.

POL. Heu quàm multa sunt quæ esse concedimus, quæ & qualia sint, ignoramus. Habere nos animum, cuius imperio & impellimur & revocamur, omnes fatebuntur: quid tamen sit animus, ille rector dominusque nostri, praeceptorum philosophorum turba nunquam satis expedit. Alius illum dicit esse spiritum, alius concentum quemdam, alius vim divinam & Dei partem, alius tenuissimum aërem, alius incorporalem potentiam. Non deerit qui sanguinem dicat, qui calorem. Adeo animus non potest liquere de ceteris rebus, ut adhuc ipse se quærat. Empedoclem fero, si negligat culturam animi, quem nihil aliud esse contendit, quàm cordi suffusum sanguinem. Zenoni ignosco, qui animum ignem esse docet, ignis autem colendus non est, nisi fortasse à Persis, qui illum pro Deo habent. Democrito quoque venia danda, si hac in parte hallucinetur, corpusque praeponat animo, quem ex vilissimis atomis conflatum somniat. Pherecrates etiam pacatè vivat, imò hilariter, & cuticulam

M m 2

Natura primam curam corpori exhibet, nos vero animi operam ut bene praesit corpori.

cuticulam demulceat. Quid enim ad animum attende-
ret, qui, ut ipse eum definit, nihil est? At verò nos melius
& peritius animum noscimus, rem divinam & immor-
talem, originis nobilissimæ spiritum, & prope Deum in
humano corpore hospitantem: par igitur erit cum pro
dignitate colere, corpori autem tanquam servo heilem
majestatem nunquam induere, aut id in solum attol-
lere.

Habuit Socrates inter suos discipulum, quem ad-
vertit horri colendi studiosissimum esse, ceterum in or-
nandis moribus languere, nec fere quæquam in studiis
proficere. Ideo aggrediendum sibi hominem ratus:
Obsecro, inquit, ne hortum habeas cultiorem quam
animum. Brevis exhortatio, sed seria, & omnium auri-
bus ingerenda, eorum præcipue qui suos hortos, qui do-
mos suas, qui sua corpora, qui alia sua omnia colunt po-
tius quam animum. De quibus jure conquestus Demo-
sthenes: Stultissimi mortaliū, inquit, omnem sollicitudinem
suum ponunt, in extruendis aedibus, & hominum, qui aedes illas
habitaturi, nullam penitus rationem habent. Et quid magis mi-
reri, quam cum omnes & cupiant optime vivere, & sciant
non alia re quam animo sic vivi, nec fieri posse, quam si optime
vivat, animus colendus sit, tamen animum suum minime co-
lant. Sunt qui villas opipare extruunt, & domos disti-
tione exornant, & familias numerosas comparant: sed in
istis omnibus, in tanta rerum affluentia, nihil est cujus
illos magis pudeat quam incerti animi. Habent igitur
omnia cumulat, omnia affluentia, omnia opulenta,
cultu omnia & ornata præter animum, quem velut alien-
um & rem non suam negligunt; ea contra quæ aliena
sunt, inter laudes suas numerant. Et quid, mi homo, de
bonis non tuis te factas? Nobilis, generosus es? paren-
tibus age gratias. Dives es? fortunæ non credas. Hono-
ratus es? ab honorante hoc habes. Validus es? aegritudi-
ne fatigaberis. Pernix es? abibis in senectutem. Formo-
sus es? expecta paulisper, & non eris. Animus tibi cultus
& eruditus est? Hoc tuum est. Hoc enim nec à patre
hereditarium, nec à casu pendulum, nec à fortunâ mu-
tuum, nec à suffragio innum, nec ab ætate varium, nec
à corpore caducum est. Hoc à te, hoc verè tuum est.
Animus cultus proprium cuiusque & revera magnū
ac solum bonum est. Animus neglectus & incultus, in-
rima, inhaerens nimis, & verè summa paupertas est.

§. III.

DE modo colendi animi, ut video, Gerarde, quæsi-
turus es. An non nudius tertius abundè de hoc
actum? Conscientiam curare, est animum colere. Hoc
tu, sive conscientia, sive (quod fortè usitatus) animi
cultum appelles, permelicer. Sed ut jam de cultu cor-
poris sermo sit planior, de animo colendo summam
rem complectar. Ceres etiamnum mihi in animo est.
Quid fecit illa alarum suum, quem curavit, igne per-
fudit, ut immortalem redderet. Nec Cereri duntaxat
hec ad immortalitatem visa fuit via. Nam & ipsam The-
tin indignatâ se Deam mortali Peleo in matrimonium
collocatam, filios, quotquot oriebantur, in ignem ex-
tendens conjicere solitam tradunt mythologi: quod ita
rebatur mortalitatem exuri, & quod immortale esset,
per purgari & conservari, uti autem ere confusum ignis
ope purgatur. Atque ita sex jam filios consumpserat,
donec ad Achillem ventum, quem pater superveniens
ab igne exemit. Utraque mulierum istarum animum
curarunt per ignem, & eam hominis partem immor-
talem cupiverunt, quæ esse poterat. Duæ nobis pariter pro
excolendo animo constituendæ sunt nutrices. Quenam
illæ? Pallas & Pietas. Pallas se primam offert, sed in-
ermit & onusta libris, hæc suos quos informandos reci-
pit, igne perfundit, ut æternet. Quis ille ignis quem af-
fundit? Doctrina est, mente hominēque digna; nam
cum omnis doctrina derivetur ab æterno illo doctore,

Duæ nu-
trices pro
excolendo
animo,
Pallas &
Pietas.

A & celestis quædam quasi flamma sit, quid ni mortalita-
tem in animo comburat, & ad illas beatorum sedes eri-
gat? Sed tamen hic ignis satis pusillus est, quantus quan-
tus est, si virtus ejus spe catur, instar scintillarum duntaxat
trit, parum aut nihil in animis excoquit, nisi & The-
tis, hoc est, Pietas accedat, quæ non solum stricuras no-
bis inspergat, sed totos in focum præcipitet. Absque his
flaminis crudi manent animi & confusa massa. Pietas
verum ignem habet, & luminosum purumque, quo de-
biles & cæcæ mentes roborat & illustrat. Ad celestia
& divina animi nostri non aliter se habent quam argillaceæ
Promethei statuæ, quæ etiam solis radiis expolitæ nec
vigorem tamen habebant, nec movebantur: at verò ubi
consensus olympo virgula soli admovit & incendit,
redūque in terras flammam superis ereptam, statim
inseruit, illico in membris motus & in statuis gressus se-
quebatur. Ita mentes nostræ vecordes & statui immo-
bilitate similes, etiam doctrinæ igne perfundantur &
collastrentur, tamen nisi celestis & divini illa lux su-
perveniat, nullus animo vigor, nullæ sunt vires. Sed in-
tervenit non nemo qui Thetin hanc impediatur, qui cul-
pet, qui exclamet & damnet. Eam jam ætatem vivimus,
in quâ nec pietatem apud alios ferimus, nec in nobis
ipsis colimus, quam à nobis facimus per scelera extor-
rem. Tandem quid sumus? pulchræ statuæ. Quemad-
modum Scipion interrogatus, quem statui simillimum
censeret? Hominem, inquit, stupidum, & animi sui ne-
gligentem.

Verum, extra chorum salto. Recepti diuini meho-
die de corporis cultu, non de animi. Quamvis ille ab isto
pendeat. Nos eo ipso animum negligimus, quia nimum
colimus corpus. Ita cultum hero debitum, iniquissimâ
permutatione transferimus in servum. Quidquid sa-
pientum voces moneant, nos sæpe in solius corporis cu-
ram intenti, mirè insanimus in exornando hoc manci-
pio. Et hoc est, quod severâ castigatione dignissimum.
C Suum corpori cultum non eripimus, sed nimis ei
phaleras detrahere conabimur. Et quid est corpus, ut in
illud potius quam in animum, omnem benignitatem
tantis blanditiis effundamus? Sit ergo nobis hæc altera
quæstio: Quid est Corpus?

CAPUT II.

Quid sit Corpus, & unde tam dignum coli?

GERARDVS.

AN non hæc quæstio supervacua? quid quærimus
quod videmus, quod tangimus? Po. Equidem
videmus, sed fallacibus oculis, equidem tangimus, sed
manibus in adulationem corruptis: hinc hosti nostro,
et si noxiosissimo, honestissimos tamen titulos imponi-
mus, & pro amico colimus, odiis dignissimum. Auxilia-
tor noster videtur esse corpus, sed non minus insidiator
est, adjuvor censeatur, magis tamen impugnat quam ullus
D hostium. Quid ergo est corpus?

§. I.

CORPUS hominis, sepulchrum esse affirmabant pri-
scisci. GERAR. Itane, sepulchrum? Po. Ita prorsus.
GERAR. Quid ergo non ornamenta ei adificimus, & etiam
speciosam facimus miseriam nostram? Po. Tristitia illud
melius decebat. Po. Corpus, Græce *σῶμα* dicitur,
quod rectè Plato vocavit *σῶμα*, hoc est sepulchrum,
quasi animus in corpore delitescat sepultus. Corpus cer-
tè simillimum sepulchro, inephitim exalat undiq. Hæm
quàm vana est labor noster! popina verum, taberna
serpentum, butonum hospitium; sordium sentina, ita
splendeat, ita curetur, ita superbiat? infelix hæc terra
gleba tam sordida, tam puris ita regatur? tanto labore
inservitur famulæ carni, relicto hero animo, nudo
& inextincto?

Qui